

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

XVI. Quatenus humores hi secundarij, tum à primis, tum inter se differant.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

sibi apponunt, vt illis adhaereat, pauloque magis concreſcat, denſetur, accidentiaq. omnia & qualitates membrorum ſuſcipiat. Cambium hic tertius humor vocatur; quod in conſumpta atque exhausta ſubſtãtia locum reparatur in poris, fiatque in illis cãbium quaſi quoddã & permutatio.

Quarta.

Quarta & vltima mutatio ea eſt, qua eadem hæc alimenti ſubſtãtia mēbro magis adiungitur, ſitq. viſcoſa, tenax, & ad formã naturãq. mēbri imbuendam proximè diſpoſita. Propterea glutè appellatur: tam quod ipſa omnino tenax ſit & glutinoſa, tũ quod firmius hæreat, mēbrisque aglutinetur.

QUATENVS HUMORES HI
ſecundariũ tũm à primis, tũm inter ſe diſſerant.

CAPVT XVI.

H N ſingulis hiſce permagna quidem certè ſit & inſignis mutatio; tũm locorum, tũm accidentium. Nam in paruaturum venarũ extremitatibus ſanguis cõſpicitur colore & accidentibus cæteris, que à iccinoſe accepit, mutatus magno perẽ. In mēbrorũ ſuperficie in tenuẽ planẽ ac pellucidã ſubſtãtiam trãſit. In poris ſubſtãtia eadẽ à mēbris attracta coagulatur membroq. nutriẽdo ſimilis cõcreſcit. Ac demũ in mēbris ipſis aglutinatur proſuſ, omniq. ex parte euadit ſimilis. Cæterũ an hæc ſint mutationes ſubſtãtia, an accidentium ſolũ; quõue modo humores hi tũ à ſanguine & primis diſſerant, tũm alter ab altero; id verò non parum diſputatur.

1. opinio.

Videò autẽ cõſentire quidẽ penẽ omnes, eorũ vnũ ab altero nõ natura, ſed accidentibus diſſerre. Quippe hoc ſolũ diſtinguitur, quod vnus magis aut minus eſt albus aut tenax, quã alius: aliqui eedem ſunt accidentiũ formã, in quibus magis aut minus certũ eſt eſſentiã & ſpecie non mutare. Verũ cõtendũt permulti eſſentiã illorũ & ſubſtãtiam à natura & ſubſtãtia ſanguinis primorũve humorũ eſſe proliũ alienã. Primũ enĩ mēbrorũ natura nĩmiũ eſt à primorũ illorũ humorũ ſubſtãtia diuerſa neq. potẽſt ab extremo ad extremũ fieri trãſitus ſine medio: ſed intercedat oportet alia quãpiã ſubſtãtia, que ſecundorũ humorũ eſſe creditur. Deinde ſecundarij hi humores qualitibus omnibus & accidentibus, que ſubſtãtiaz indicia ſunt, planẽ diſſerant. Ad extremũ ni diuerſa eſſet ſubſtãtia, poſſet eſſe ſanguis quiſpiã craſſior, frigidior, & ſiccior neruo. Humor nãq. ille, quo nutriti os debet, immediatẽ antequã in oſſis ſubſtãtia mutetur, illi perſimilis eſt: itaq. cũ os craſſius multò ſit, frigidũ & ſiccius neruo, eadẽ quoq. tũ fuerit ſanguinis forma, ſi ea in humoribus ſecundis permaneat. Quod abſurdum iis videbitur: qui ſanguinis & nerui naturam non ignorauerint.

Ego vero ne à primis quidem humoribus ſecundarios hoſce magis, quam accidentibus, ſeparo; quatenus diuerſum quempiã colorẽ habet, aut maiorẽ minorẽue tenuitatẽ & craſſitudinem, aut alia eiũſmodi accidentia: quã dum ij ad interitum tendunt, & alimentũ in mēbra mutatur, non ſolũ abſurdũ eſt produci, quin potiũs maximẽ neceſſariũ. Sic enim non ſtatim, ſed per multas diſpoſitiones plureſq. accidentarias mutationes interietas ab extremo ad extremũ natura commigrat. Et quãnam quãlo magis videatur tibi eſſe ab extremo ad extremũ, quam ignis in aquã, alteriũque aſſymboli elementi in ſuũ contrariũ, cũ quo nullius habet qualitatis cõmunionem, mutatio? Ea tamẽ, vt à me alio loco demonſtratur, abſque vlla inter-

A iecta ſubſtãtia mutatione perſicitur, ſolis pugnantibus qualitibus permutatis. Neq. accidentibus ipſis & qualitibus tantoperẽ dixeris humores hoſce diſſentire, quantũ aſſymbola elementa pugnant. Nam eadẽ propemodũ accidentia paulò magis alterata omni tẽpore perſeuerant. Sanguinem porò quẽpiã, dum in mutatione vertatur atq. ad interitũ properat, vt os ex eo gignatur, ſicciorẽ fieri & frigidiorẽ neruo, me ſanẽ iudice minimẽ debet in cõmodum appellari, & in prima mēbrorum formatione ita fieri neceſſe eſt. Aut reſpõderi poteſt, ſanguinẽ illũ, vbi ad vltimũ ſuarũ diſpoſitiõnũ deductus fuerit, quibus neruo adhuc calidior eſt & humidior, iis corruptis in oſſis ſtatim mutari, nõ quidẽ frigidiffimũ & ſicciffimũ, ſed calidũ adhuc & humidũ, qualia ferẽ ſunt corporuſculi recẽs formati oſſa, illudq. paulatim tempore procedẽte refrigerari & ſiccari atque ad perfectã oſſis naturã adduci.

Hanc nimirũ Ariſtotelis & verò etiam Galeni ſentẽtiam fuiſſe nõ dubito. Non enim ij ſecundarios hoſce humores ignorarũt, optimẽq. ſanguinẽ mutari ſenſim ac multis modis verſari intellexerunt, antequam ad oſſis, nerui, aliarũque partiũ ſubſtãtia perueniat. Et tamen eorum alter vbiq. ſanguinẽ affirmavit vltimũ eſſe noſtrorũ corporum alimentũ: quod eas omnes mutationes accidentarias eſſe exiſtimaret. Et cũ non ſubſtãtia & natura, ſed accidentibus & qualitibus humores hoſce diſſerre à ſanguine iudicaret, cõſtanter dixit ſubſtãtia ſanguinis vltimũ alimentũ præbere, quod ea partes omnes reſiciantur. Alioqui ſi non ſanguinea, ſed alia quãpiã ſubſtãtia immediatẽ reſtauraret alimentũ quidẽ cõparatione cæterorũ humorum, at nõ vltimũ, hoc eſt proximũ, alimentũ ſanguis dici poſſet. Alter verò cũ rã ſæpẽ de humorib' dẽque tota nutritione ſcripſerit, nihil vnquã de ſecundariis hiſce humorib' locutus eſt. Immo ne eos quidẽ fortãſſe nominauit, quod illos à primis nequam ſubſtãtia ſepararet. Nam in iis locis quæ Conciliator commemorat, nihil reperio, quod ad rem præſentẽ faciat. Niſi illud ſit, quod in 7. Methodi mededi c. 6. rorẽ quendã nominat per oẽs corporis partes diſfuſũ: exiſq. venas ſubiũgit, in quib. ſi ſanguinis penuria ſit, facilẽ corp' ſiccatur. Sed nõ eſt ſermo de his humorib' tũ quia cãbium & glutè nõ prætermiſiſſet, ſi humores hoſce percelendos ſuſcepſiſſet. Tũ quia non humorẽ roridũ appellat, ſed humiditatẽ alimẽti cœu rorẽ per mēbra ſparſum, & ſanguinem venis contentum.

Quatuor in modis corpora noſtra ſiccari tradidit. Primũ accidente, hoc eſt humore qui qualitas eſt, ab hoſtili ſiccitate fugato. Deinde ſubſtãtia, liquato ſcilicet adipe, aut cõſũpta carne, partibus humidis, quæ humectãt corpora: Tũ abſũpto alimẽto, quo ſubinde humidiora ſunt, dũ exhausta, & ſiccata partes reſiciũtur. Vt n. fames ſiccata alimentũ & nutritio humectãt. Poſtremò ſanguinis & ſpiritus inopia. Quippe vterq. dũ per venas & arterias percurrit, vniuerſa mēbra quã vniuerſũ, hortũ noſtrũ irrigãdo humectãt. Quod ſi ij deſint, facili' multò partes oẽs ſicciores euadũt. Quæ ſanẽ omnia ad ſecundarios hoſte humores nihil pertinere quiuĩs intelligit. Vt omninò tũm Ariſt. tũm Galeni ſentẽtia credi poſſit, eos aut à ſanguine aut à prioribus quatuor ſubſtãtia & natura nequaquã eſſe diſtinctos. Verũ ſi hoc modo partes omnes corporis conſiſtant & ſuſtentantur; de illis tam deſque corpore vniuerſo dicendum ſupereſt.

Quatuor ſiccitatis modi.